

ROMÁN

VERONIKA MOREIRA

HRABĚNKA A CÍSAŘ

OSUDOVÁ ŽENA RUDOLFA II.

Copyright © Veronika Moreira, 2023

Copyright © ALPRESS, s. r. o.

Všechna práva vyhrazena.

Žádnou část knihy není dovoleno užít
nebo jakýmkoli způsobem reprodukovat bez písemného
souhlasu držitele práv, s výjimkou krátkých citací
nebo odkazů, které tvoří součást kritického hodnocení.

Copyright © Veronika Moreira, 2023

Redakční úprava Drahomíra Smutná

Grafická úprava obálky Tomáš Řízek

Vydalo nakladatelství Alpress, s. r. o., Frýdek-Místek,

v edici Klokán, 2023

shop@alpress.cz

Těšín, www.finidr.cz

Vydání první

ISBN 978-80-7695-126-6

Věnováno památce M. a D. Volákových

„Fulget caesaris astrum...”

(Nechť září císařova hvězda)

motto Rudolfa II.

„Téhož léta 12. října, v pátek po svatém Diviši, ráno mezi osmou a devátou hodinou na půl orloje umřel v Řezně na sněmě říšském, na kterýžto kromě sedmi kurfirštů nemálo legátův, rozličných knížat, pánův a stavův Svaté říše shromážděno bylo, císař Maxmilián II., uherský a český etc. král slavné a svaté paměti. ... Téhož dne a chvíle Rudolf II., nejstarší syn císaře Maxmiliána, římský, uherský a český král, při zavření téhož sněmu říšského v Řezně za císaře římského šťastně vyhlášen.“

– Marek Bydžovský z Florentina

Mladý císař po svém nástupu na trůn často a rád cestoval, nakonec se však v roce 1583 nadobro usadil v Českém království, v jeho hlavním městě, kam přesunul z Vídně i celý císařský dvůr. Příjezd císaře Rudolfa II. do Prahy v listopadu roku 1583 byl událostí natolik velkou a významnou, že ji do svých letopisů zaznamenal i Mikuláš Dačický z Heslova. Do Prahy se tak během poměrně krátké doby sjeli dvořané se svými početnými domácnostmi, mnohým z nich se však tento císařův přesun jevil pouze dočasný. Císařovo obydlí Pražského hradu bylo mnohými považováno za rozmar, dostatek nadšení k němu neprojevovala ani císařova matka a ostatní příbuzní ve Vídni. Traduje se, že císař Rudolf II. přesídlil do Prahy, aby unikl vlivu svých vypočítavých příbuzných, ke kterým jej nepojil příliš vřelý vztah. Skutečným, nebo alespoň stejně významným důvodem však bylo téměř trvalé ohrožení Vídně ze strany Osmanské říše, a o přesídlení do Prahy ostatně uvažoval už jeho otec, císař Maxmilián II. Praha se rázem z provinčního města změnila nejen v sídelní město českého krále a císaře Svaté říše římské, ale také v evropské centrum vzdělanosti a umění...

Slabý proužek bledého jitřního světla se prodral škvírou mezi těžkými závěsy a spočinul na oblém, nahém rameni, které se slabě zachvělo. Rudolf to rameno už nějakou chvíli pozoroval – bylo stále okouzlující a hebké na dotek, pravda, poněkud kypřejší než před třemi lety, v době, kdy Kateřinu poznal jako marnivou dívenku, jež se mu přišla poklonit ve svých nejlepších šatech, se starostlivou matinkou a pyšným otcem za zády.

Ano, Ottavio Strada starší byl tehdy až komicky pyšný na to rozkošné stvoření, jehož tělo rostlo do ženské krásy rychleji, než si samo uvědomovalo. Její papá si však dobře spočítal důsledky takové proměny a přivedl ji svému pánu jako vzácný obraz povážlivé hodnoty.

I tehdy měla odhalená ramena, ještě roztomile dívčí dekolt a ruměnce v pohledné tvářičce, od které se už nikdy neodpoutal. Leží teď vedle něho, tiše oddechuje, spí. Sladká vzpomínka na mladší léta a dobu dobývání trvala příliš krátce, žena pokojně spící vedle něho mu připomněla zdánlivě nevyhnutelné – nutnost manželství.

Už tři roky měl sladkou Kateřinu po svém boku, jako svou největší pýchu mu ji představil její otec, antikvář, který měl na starosti císařské umělecké sbírky. Bylo jí patnáct let a už tehdy svým půvabem zastínila mnohé krasavice u dvora. Brzy se ukázalo, že půvab není její jedinou předností. Díval

se, jak spí. Brzy sem vtrhne ten otravný Lang se svým stohem listin, úslužný jako vždy, a stejně tak dotěrný. Kateřina má pravdu, když o něm mluví jako o jedné z dvorních krys, které se nenechají jen tak vymést. Má zálsusk na post hlavního komořího a chová se, jako by jím už byl. Nemá ho ráda. A on nad ní ohrnuje nos.

Něžně políbil a přikryl to bledé rameno, potichu vstal a vyhlédl z okna. Počasí nelákalo k brzkému vstávání, schylovalo se k dešti. Ozvalo se slabé zaťukání na dveře. Byl přesný jako vždy. Na netrpělivé vyzvání strčil dovnitř svou špičatou bradu, naznačil úklonu a zase zmizel. Bude stát za dveřmi a čekat, dokud jeho pán nebude připraven. Rudolf si povzdechl. Za závěsem se cosi pohnulo a náhle vykoukla vzosná hlava v záplavě tmavých, lesklých vlasů.

I bezprostředně po probuzení byla krásná, a to ho vždy naplnilo obdivem. Žádná z jeho milenek neuměla být hned po ránu tak okouzlující jako Kateřina. Navíc je to jen necelý rok, co se stala matkou. Matkou jeho syna. Mateřství z ní udělalo ženu a zároveň nesetřelo dívčí pel z jejích tváří. Díval se na ni a nemohl si pomoci, viděl svou císařovnu. „Už svítá?“ ozvala se a vytrhla ho ze zamyšlení. Rychle přes sebe přehodil plášť, pohladil ji po paži a zašeptal: „Spěte, drahá.“ Pak nerad ale přesto chvatně odešel za povinnostmi panovníka. Místnost se ponořila do ticha a první dešťové kapky začaly bušit do oken...

Nejdřív se posadila, ale sílící déšť za oknem posílil i její rozmrzelost. Znovu si lehla a její vlasy zahalily polštář záplavou těžkých pramenů. Měla divné sny a zachtělo se jí připomenout si některé okamžiky z minulosti. I ona se zasnila a nechala myšlenky zabloudit do doby, kdy ji otec před třemi lety poprvé přivedl ke dvoru. Netrvalo dlouho a Rudolf smetl ze stolu veškeré návrhy svých rádců ohledně budoucího sňatku. Jak vzrušující a nový byl ten pocit z poznání, co všechno jí leželo u nohou.

Kateřina dostala nové komnaty i dvorní dámy, a poprvé v životě okusila nejen vzrušující závrať z pocitu vlastní moci, ale i všudypřítomnou sílu závesti a nenávisti. Přestože nebyla manželskou dcerou svého otce, věděla, že přes veškeré poklady, které kdy jako dvorní antikvář opatroval pro císaře, ona patřila k jeho největším cennostem. Když jí chtěl Rudolf zalichotit, přirovnával ji k obrazům a sochám, které kdysi nakoupil od jejího děda. Když mu však s předstíraným hněvem vyčetla, že ji zřejmě považuje za zboží, které mu její otec nepodstoupil nijak lacino, konejšil ji a prohlašoval, že v minulém životě byla jistě múzou samotného Rafaela.

Při té vzpomínce se pousmála, ale pak se přinutila vstát. Zazvonila na komornou. U pozdní snídaně se k ní přidal její mladší bratr Ottavio. Na jeho neohlášené návštěvy si už zvykla, i na to, že se vždy dokázal svým okouzlejícím způsobem dokonale uvést, než ji požádal o peníze a jedním dechem jí vyčetl, že dosud nepřiměla císaře k pevnějšímu závazku, než bylo postavení oficiální milenky.

Tentokrát však nehodlal riskovat její hněv a rozhodl se nebyť nezdvořilý. Přednesl sestře svou upřímnou gratulaci k narození potomka, i když na něm byla znát netrpělivost. Hodlá snad Kateřina žít nadosmrti v hříchu? Bude císaři ochotně rodit bastardy, které on může kdykoliv zapřít? Bavila se jeho špatně skrývanou rozhořčeností a nenuceně si na talíři pohrávala s hroznem vína.

„Jak se daří Jeho císařské Milosti? Jistě je potěšen narozením syna, drahá Kateřino. Dosáhla jsi veliké věci.“ Chvilí ho mlčky pozorovala a pak sladce pronesla: „Jistě, je potěšen. Mluvil jsi s otcem?“ Ottavio se napil vína a bez zájmu si prohlížel pečení, kterou měl před sebou. „Ano, v brzké době tě určitě navštíví.“ Hovor vázl a Kateřina po chvíli vstala od stolu. „Dobře, předej mu tedy zprávu o mém dobrém zdraví a vřelý pozdrav od císaře. Nebo máš pro mě ještě něco?“

Přešla k psacímu stolu a vytáhla z malé truhličky měšec. Beze slova mu ho podala a on jej přijal.

Ani si nepamatovala, jak dlouho už trvala tahle jejich hra beze slov. Najednou se však vzpamatoval a ustaraně řekl: „Už ti císař řekl o návštěvě těch dvou Angličanů? Vzbudili obstojné pozdvižení. Císař by měl být opatrný, ty dva předcházejí všelijaké zvěsti.“ Prudce zavřela truhličku a zatvářila se znechuceně. „Myslíš, že bych se o ně měla zajímat?“ Ottavio si pověsil měšec s penězi k opasku a hned nato naznačil ochranné gesto. „Víš přece, jak je císař důvěřivý, zvláště když jde o tu jeho vědu a všelijaké kejkle, kterým věnuje až nemístnou pozornost. Kateřino, já přece vím, kde jsou hranice skutečného lidského poznání a kde začíná chamtivost převlečená za serióznost vědy.“ Kateřina se zasmála: „Jak učené řeči vedeš, bratříčku. Nehodláš tedy připustit, že by ti dva mohli být Jeho Milosti k užítku?“

„Posuzovat takové věci mi nepřísluší, ale jde mi o tebe, Kateřino. Víš přece, jaké podiviny je ochoten posadit ke svému stolu. Mezi své nejbližší. Tebe to ani trochu neznepokojuje?“ Otočila se k němu zády a dolila svůj pohár:

„Dojímá mne tvá starostlivost, bratře,“ řekla poněkud ostřejším tónem, než měla v úmyslu. Jak dovede být úlisný, pomyslela si o svém mladším bratru, kterého kdysi milovala a chránila před celým světem. Teď se jí pokouší namluvit, že on je ten, kdo ji bude nezištně ochraňovat. „Znepokojují mě jiné věci,“ dodala záhadně. Nepochybovala, že je sám se sebou spokojen. Už v dětství mu vždycky všechno procházelo, i když nepochybovala, že ji, Kateřinu, měl otec odjakživa raději. Není to tak dlouho, co mu doslova zachránila krk, když jeho ženu našli mrtvou doma pod schody, zatímco on spal zpítý pod obraz ve svém vinném sklepeč. Tehdy se za něho zaručila, i když k nemalé císařově nelibosti. Rudolf neměl Ottavia rád. Neměl k tomu důvod.

Samolibě se zasmál. „Že by tě konečně dopálily ty jeho ženské? Však jsem tě už tolikrát varoval, sestřičko. Ale zdálo se, že marně.“ Musela se v tu chvíli ze všech sil ovládnout, aby po něm nehodila konvici, kterou právě držela v ruce.

„Snad bys zrovna ty nechtěl kázat Jeho Milosti o mravopočestnosti, bratře,“ procedila mezi zuby. Položila konvici na stůl a otočila se k němu s úsměvem: „Zapomínáš na své vlastní poklesky, můj milý, které tě mimochodem až příliš často přivádějí k mým dveřím, když potřebuješ ochranné křídlo. Nemám pravdu?“

Zatvářil se ukřivděně. „Nikdy jsem nežil podle svatého Desatera, to nepopírám. Ale o mně tu nejde. Otec už dávno vystřízlivěl z toho opojení, kým jsi se jeho zásluhou stala.“ Jeho zásluhou. Do smrti bude muset žít s vědomím, že její otec ani bratr nikdy nepřiznají, že dosáhla svého postavení jen díky tomu, že si ji císař prostě zamiloval. Zamiloval si ji nejen jako krásnou, ale i jako duchaplnou a oduševnělou ženu. Ženu s vtipem a bystrým úsudkem. Což nebyla zásluha ani jednoho z nich.

Ottavio pokračoval: „Otec má obavy a já je bohužel sdílím. Tvé dítě sice upevnilo tvé postavení, ale všichni víme, že císař se oženit nehodlá. A jestli se přece jen nechá přemluvit ke sňatku, bude to velmi výhodný a dobře promyšlený politický sňatek. Tvůj syn zůstane bastardem, a co bude s tebou?“

Nadechla se k ostrému slovnímu výpadu, ale pak se zarazila. Ottavio nebyl zlý. Někdy snad škodolibý, jindy nerudný kvůli závisti. Ale ne zlý. A navíc měl pravdu. On i otec mají právo se o ni bát. A je tu samozřejmě jejich vlastní zájem na tom, aby zůstala v císařově přízni. Jak jim má ale vysvětlit, že si je císařovou náklonností a láskou jista jako ničím jiným? Z té jistoty žije a dýchá. Nechce se zabývat pochybnostmi.

Kateřina zazvonila, a když vešla služka, aby sklídila nádobí, nemohla si nevšimnout Ottaviova mlsného pohledu,

jakým ji pozoroval. Musela se pousmát nad jeho přetrvávající nedospělostí, dala si však pozor, aby její úsměv nezpозoroval. Snažila se před ním vzbudit zdání znechucení. Když konečně vstal, aby se s ní rozloučil, pocítila úlevu. Tyhle návštěvy Kateřinu ubíjely, otec však na nich trval. Snad se při nich měli navzájem utěšit, povzbudit, poptat se jeden druhého na radosti i trápení. Byla však mezi nimi propast rozpačitosti a zdálo se, že je s každou návštěvou o něco širší a hlubší.

Kojná poslala Kateřině zprávu o dobrém prospívání malého Julia, a tím rozjasnila její den i přes nepolevující déšť, který halil svět za okny do neveselé šedi. Rozhodla se strávit odpoledne výběrem šatů k nastávajícím slavnostem, protože vyhlídka na projížďku na koni byla mlhavá. I kdyby přestalo pršet, v parku budou cesty podmáčené a v oboře bude plno bláta. Svého šedáka, dar od císaře, sice bravurně ovládala, ale vědomí toho, jak snadno si může kůň zlomit nohu na kluzkých kamenitých cestách, ji přece jen znervózňovalo.

Komorná Rozálie přispěchala s obrovskou rodinnou šperkovnicí a vybírání slušivých vzácných kousků se v tom deštivém odpoledni ukázalo být příjemnou zábavou. Rozálii se mladý Ottavio líbil, a tak se jejich hovor brzy stočil právě k němu a k jeho nechvalné pověsti. Když Kateřina už příliš dlouho vyzdvihovala bratrovy špatné vlastnosti, Rozálie raději změnila téma. „Do Prahy prý zavítal ten věhlasný anglický astrolog, nějaký John Dee, myslím. Ve městě se říká, že si zahrává dokonce s okultismem, to bude Jeho Milost jistě zajímat, nemyslíte, paní?“

Kateřina zpozorněla. Pokud bylo něco, co se mladému Ottaviovi nedalo upřít, byla to jeho schopnost odhadu lidí a jejich zájmů u dvora. Nemluvil s ní dříve toho dne právě o nějakých Angličanech, kteří se tu objevili a zavdali důvod k jeho znepokojení, se kterým se jí svěřil?

„Slyšela jsem. Ale co ty o nich víš?“ zeptala se komorné, předstírajíc jen pramalý zájem. Rozálie toho nevěděla příliš, o to víc si však pomáhala svou bujnou fantazií a výřečností. „Ubytovali se prý v městském domě pana Tadeáše, lékaře Jeho Milosti.“

„Vím přece, kdo je mistr Tadeáš,“ zavrčela Kateřina netrpělivě.

„Co nevidět jistě požádají o audienci,“ pokračovala Rozálie. „Pan Dee prý vypadá jako docela obyčejný učenec a dvořan, ale ten druhý! Ach, paní, to je hotový černokněžník! V Anglii prý jen tak tak utekl před trestem smrti za kacířství. Ale jiní říkají, že se naopak těší velké přízni Jejího Veličerstva. Kdo ví, jak to doopravdy je.“

Kateřina si dokázala představit, jakých podivuhodných historek je Praha plná od příjezdu těch dvou podivínů. A také si musela přiznat, že u ní samotné vzbuzují zvědavost. Co teprve, až se s nimi setká císař. Obvykle se velmi zajímal o její názory a dal na její úsudek, bude tomu však i tentokrát? Pokud jsou ti dva předzvěstí nějakých vyšších politických zájmů, pak možná půjde její ženský instinkt stranou. Císař uměl dát najevo, když mu její dobře míněné rady nebyly po chuti.

S podvečerem déšť pomalu ustával. Kateřina byla právě v knihovně, když ji zastihl císařův sluha se vzkazem, aby se převlékla k malé večerní projíždce. Přestože jí Rudolf věnoval hodně pozornosti, jeho nečekaná pozvání ke společným chvílím ve dvou ji stále ještě dokázala příjemně rozechvět, jako v době jejích sladkých patnácti let, kdy císaře poznala.

S pomocí Rozálie, které již před hodinou dala ukvapeně volno a znovu ji musela povolát, si oblékla jezdecké šaty a nechala si vysoko vyčesat vlasy. Na nádvoří už stál štolba s jejím osedlaným šedákem, s úklonou jí podával jezdecký bičik a kožené rukavice. Císař projel kolem a vesele jí pokynul, aby ho následovala. V takových chvílích ho měla nejraději, jeho mužnost byla na koni dvojnásobná, jeho téměř

chlapecká nenucenost však byla vzácností. Vyšvihla se na koně a vyrazila za ním.

Když projížděli kolem řady vysokých topolů směrem k široké cestě, nechávajíc za sebou několik mužů z císařské družiny, nevšimli si dvou nenápadných pánů oděných v dlouhých tmavých pláštích. Pánové se za jezdci otočili a pozorovali je, dokud jim jejich doprovod nezmizel z dohledu. „Snad budeme mít štěstí. Císař se zdá být v dobré kondici, a jak říkal náš milý hostitel pan Tadeáš Hájek, dobrá kondice bývá u Jeho Milosti příslibem dobrého rozpoložení,“ pravil menší z nich.

„Kdo byla ta dáma?“ zeptal se jeho nápadně vysoký, černě zahalený společník.

„Ach, milý Edwarde, vy vskutku nepromarníte příležitost. Tady bych vám však radil velkou obezřetnost a nemalou dávku zdrženlivosti. To byla dáma, již si Jeho Milost prý cení jako vzácného šperku, alespoň podle slov našeho hostitele. Hraběnka Kateřina Stradová,“ odpověděl muž, nikdo jiný než John Dee, anglický matematik, astronom, alchymista a okultista, dříve také dvorní astronom a rádce anglické královny Alžběty I. Vysoký muž, jenž ho doprovázel, Edward Kelley, se jen pousmál pod svůj černý knír. Anglický „černokněžník“ nepřicházel k císařskému dvoru proto, aby se držel zpátky a byl obezřetný. John Dee to brzy pochopí...

Tadeáš Hájek z Hájků byl sice císařovým osobním lékařem, jeho dům U zlatého koníčka byl však příbytkem spíše skromným. Své dva vzácné hosty ubytoval v prostých, ale útulných pokojích, přestože Kelley se zprvu trochu ošival. Když zasedli ke stolu v jídelně bez tapiserií a zlatem zdobených svícňů, jen s několika obrazy svatých na stěnách,

již se nesnažil zakrýt rozpaky. Ty se však rychle rozplynuly, když dal pan Tadeáš pokyn a začalo se nosit na stůl.

Večeři svým hostům připravil vsutku honosnou, i víno bylo znamenité, z císařských sklepů. Pan Tadeáš málo pil a hodně mluvil, vyprávěl o svých studiích ve Vídni, v Bologni i v Miláně, o svých přednáškách na univerzitě, o svých lékařských poznatcích a o svém spisu „O kometách“, který zaujal i paní hraběnkou Stradovou, jak pyšně poznamenal.

Zmínka o Kateřině Kelleyho probrala z ospalé otupělosti, do které upadal pod vlivem těžkého vína i pozdní hodiny. Myslí se mu prohnala vysoká, štíhlá postava bohyně zahanené do sametového pláště, ujíždějící na koni, tak jak ji zahlédl před několika hodinami, když se s Johnem procházeli v blízkosti Pražského hradu.

John Dee se zrovna zabral do rozhovoru o učenci, který byl Tadeášovým dobrým přítelem a na jehož přímlovu se dostal i k císařskému dvoru. Byl jím Tycho Brahe, nenápadný mužík uzavřený ve svém světě, jak jej Tadeáš popsal. Kelley vyzoroval, že se John snaží nadhodit a také udržet hovor u tématu alchymistických dílen, neboť věděl, že jejich řízení měl Tadeáš už nějakou dobu na starost, a to z něho dělalo osobnost nanejvýš zajímavou a záhadnou. Tadeáš pochopitelně vždy obratně stočil debatu jiným směrem, o věhlasných pražských laboratořích se mu ani v nejmenším mluvit nechtělo.

„Slyšel jsem, že Jeho císařská Milost má kromě alchymie ještě jednu velkou zálibu, a tou jsou ženy. Přesto stále není ženat, jistě k nelibosti svých moudrých pánů rádců i celé rodiny,“ prohodil Kelley významně, aby odlehčil téma, a i přes svou vrozenou škodolibost možná i trochu ulevil Tadeášovi, kterého začal Johnův neúnavný výslech očividně poněkud zmáhat. Při slovech o moudrých rádcích však Kelley nedokázal skrýt ironii v hlase, a rovněž Tadeášův pohled prozrazoval pobavení.

„Ach, ženské... bezpochyby prokletí všech korunovaných hlav,“ prohodil. Po chvíli zaraženého ticha se na Kelleyho zadíval podezíravě: „Snad nemáte na mysli ty báchorky o unesených dívenkách, které si císař nechává v noci vozit na hrad a vodit do své ložnice?“ Kelley i jeho společník na něho hleděli s neskrývaným překvapením. To Tadeáše uklidnilo. „To jsou vskutku nehorázné výmysly,“ pronesl už mnohem klidnějším hlasem.

Kelley se chopil příležitosti: „No, paní hraběnka by mu něco takového zřejmě netrpěla, nemám pravdu?“ snažil se o nenucený tón.

Tadeáš zabručel: „Paní hraběnka má víc rozumu než všichni ti pomlouvači dohromady. Kde by bez ní náš císař byl!“

Okamžitě se kousl do rtu a rychle odvedl řeč k zítřejšímu programu, který pro své hosty připravil. Kelley sám pro sebe shledal, že zřejmě brzy bude mít tu čest setkat se u dvora s pozoruhodnou ženou, které si tu mnozí váží, přestože jsou jistě mnozí další, kteří ji nepovažují za nic víc než za pouhou císařovu konkubínu. Církevní tmářství jistě není u dvora císaře tak zapáleného pro vědu nijak vítané, nemluvě o jeho morálních zásadách, pokud jde o ženy všeobecně, ale přesto, doba není nakloněna podobným svazkům. A je-li hraběnka Stradová vskutku královnou císařova srdce a nyní navíc matkou jeho syna, proč se s ní císař neožení?

Kelley zahořel touhou dostat se co nejdřív do jejich blízkosti a přijít na kloub nejen tajemství císařových laboratoří, ale i jeho vztahu s Kateřinou. Nepochyboval, že takové poznatky mu jistě budou k užítku.

Hovor se stočil k císařovým názorům na okultismus, k Tadeášovu chystanému vědeckému pojednání o výrobě piva i připravované transmutaci rtuti v čisté zlato, kterou se oba pánové rozhodli v Tadeášově domě provést, aby jej nadobro přesvědčili o svém umu a vědeckých kvalitách. Tadeáš se v těchto věcech těšil císařově preveliké důvěře a byl to právě